

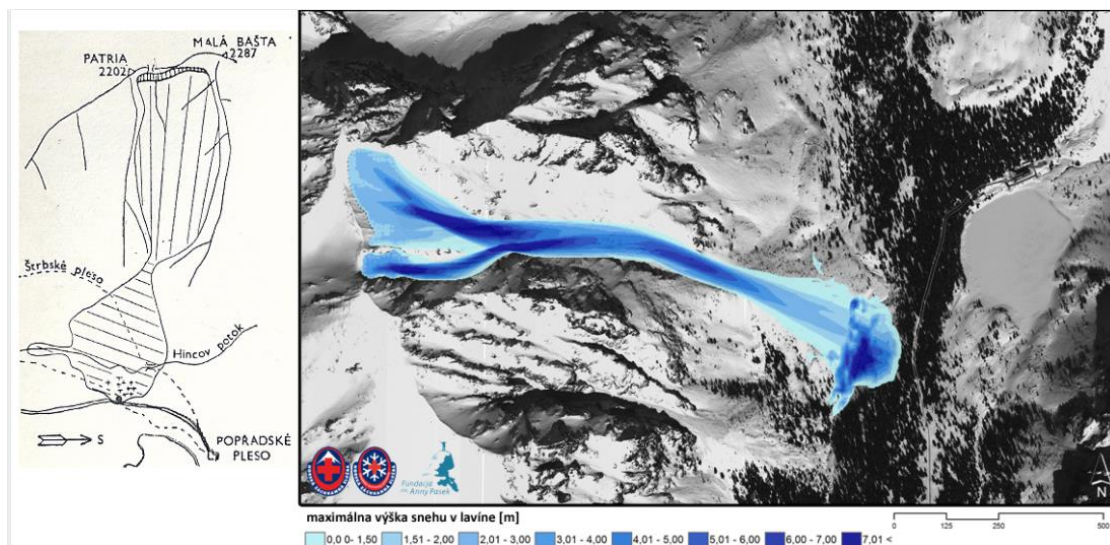
Lavina v Mengusovské dolině 20.1.1974, MUDr. Igor Miko

Časopis [Vysoké Tatry ve svém prvním letošním čísle](#) vzpomíná na jedno z největších československých – tatranských lavinových neštěstích, ke kterému došlo před více než 44 lety 20. 1. 1974 v Mengusovské dolině. Z 13 zasypaných přežil jen 18letý student Oto Berze, jenž pod sněhem strávil 5 hodin. Lékař horské služby MUDr. Igor Miko vzpomíná:

„Dvadsiateho januára som sedel krátko popoludní doma. Došlo k náhlemu otepleniu, ktorému predchádzala veľká nádielka snehu. V Smokovci popŕchalo, vial silný vietor, ale miestami presvitlo cez mraky aj slnko. Zrazu zazvonil telefón. Služba v Dome Horskej služby mi oznámila, že z Popradského Plesa hlásili veľkú lavínu, ktorá zasypala možno aj päťdesiat ľudí, avšak spojenie sa prerušilo, lebo je tam víchrica. Padajúce stromy asi strhli telefónne vedenie do hotelu. O mobiloch sme ešte nechyrovali. Ďalej ma informovali, že vedúci hotelu už zorganizoval nejaké hľadanie a na GAZ-och už vyrazili dve skupiny pracovníkov a dobrovoľníkov Horskej služby. Tiež, že už zmobilizovali aj okrsok Horskej služby na Štrbskom plese a aj pre mňa príde terénne vozidlo. Dohodli sme sa, že počkám pred materskou školou na Sibíri, len nech vezmú pripravenú lekársku brašnu. Obliekol som sa a vyšiel na dohovorené miesto. Zakrátko dorazil GAZ len so Štefanom Zavackým a vtedy mladým, ale už osvedčeným lavínovým psom Udom. Cestou k zastávke električky Popradské pleso sa počasie menilo, zamračilo sa, vietor v výškou zosilnieval a husto snežilo. Hneď začiatok cesty bol zavalený spadnutými stromami. Stiahli sme snežný skúter z vozíka za GAZom, ja som vzal brašnu a sadol som si dozadu, ešte za Uda, ktorý bol za svojim psovodom. Cesta nebola vôbec jednoduchá.

Mestami sme museli obchádzať lesom popadané stromy, tlačiť skúter cez záveje a upokojuvať psa, ktorému sa nie veľmi chcelo sedieť na vozidle. Keď sme sa konečne dostali na cestu v úseku nad posledným klesaním k hotelu, k miestam, kde sa napája chodník zo Štrbského plesa, ocitli sme sa v čele lavíny. Tá zo svahov medzi Patriou a Baštami vybehla do protisvahu až na asfaltku- Nahor nebolo dobre vidieť pre vietor a víriaci sneh.

<http://hzsslp.blogspot.de/2014/01/40-rokov-od-jednej-z-najvacsich.html>

Lavínové pole bolo obrovské a pohybovalo sa po ňom množstvo čiastočne organizovaných ľudí. Boli tam aj naši z Horskej služby, ktorí vytrvalo sondovali, postupujúc od cesty dolu svahom k potoku. Všetko ležalo pod vysokou vrstvou ťažkého, mokrého snehu. Na malej plošinke sa práve pokúšali oživovať jednu vyhrabanú obeť. Bol to učiteľ telocviku. Ležal v lavíne asi štyri hodiny a nejavil žiadne známky života. Pridal som s ak oživujúcemu, ktorým bol sám Fero Mrázik, náčelník Horskej služby ČsZTV Slovenska (Československý zväz telesnej výchovy, pod ktorý patrila vtedy dobrovoľná zložka Horskej služby, pozn. red). Pribehol aj Vladimír Slávka, známy telovýchovný a kúpeľný lekár zo Štrbského Plesa. Zhodli sme sa, že oživovať ďalej nemá nádej na úspech. Medzitým prebehol dohovor medzi záchrancami a Štefanom Zavackým, aby s Udom ešte raz prešiel presondovanú plochu, hoci sa po nej motalo mnoho ľudí, čo by mohlo rušiť pri hľadaní čuchom. Napriek tomu pes zakrátko zavetril a začal štekať aj hrabať prednými labami. Bol to statný nemecký ovčiak. Neskôr sa preslávil ešte viackrát. Začali sme na tom mieste opatrne kopať a o chvíľu sme narazili na hlavu v čiapke. Čoskoro sme ju mali voľnú a videli i počuli sme, ako chlapec pomaly a chrčivo dýcha, ale na otázky nereagoval. Uvoľnili sme mu ústa a zvýšili sme úsilie pri vyhrabávaní tela. Šlo to ťažko, lebo sme sa báli, že mu poraníme dolné končatiny. Spoza pravého pleca mu trčala špica lyže, ktorú nešlo vytiahnuť a tušili sme, že ju má ešte na topánke. O chvíľu sme narazili na ďalšiu. Sneh bol ťažký, mokrý.

Ukázalo sa, že prakticky kľací, obe lyže, s vtedy už zastaraným viazaním kandahár, má skrížené za chrbtom až neuveriteľným spôsobom a len vďaka mladosti nemal zlomené predkolenia (Berze tvrdí, že ich tesne predtým vypol, pozn. red). Keď sme ho dostali na sneh konštatovali sme stupor z podchladenia. Spontánne dýchal so stenavým výdychom a mal pravidelný pulz. Na hrubšie podnety a hlasné otázky neartikuloval mrmlal.

Zbežnou obhliadkou sme nevideli žiadne poranenie, naložili sme ho na sane a rýchlo viezli do pripravenej hosťovskej izby v hoteli. Bolo to ešte krátko predtým, ako sme sa začali učiť, že teplý kúpeľ v takomto prípade nie je najvhodnejším riešením. Bolo jasné, že ho treba ohrievať. Napúšťali sme do vane vlažnú vodu za stáleho pridávania teplej, až sa začal zohrievať, preberať a intenzívne brániť ošetrovaniu. Čosi vykrikoval a mlátil okolo seba rukami. Preložili sme ho na posteľ a zakryli tuším tromi paplónmi. Postupne sa preberal via a viac. Začal i odpovedať, pravda, bol to žiak maďarskej školy a slovensky vedel veľmi slabo. To sme už podávali aj teplý a dobre osladený čaj. Na tú smolu som mu nemohol zmerať telesnú teplotu, lebo niekto vybral teplomer z brašny a zabudol ho vrátiť. A nebol žiaden ani hoteli. Asi po dvoch hodinách nám porozprával približne toto: !Lyžovali sme v zlom počasí dolu vysneženým svahom od cesty k zakrytému potoku, ale veľmi fúkalo a nebolo dobre vidieť. Učiteľ povedal, že sa ide do hotelu a šli sme na lyžiach hore brehom. Zrazu bolo počuť silný hluk, myslel som,, že nízko letí „tryskáč“. Keď som sa pozrel dole za kamarátmi, videl som nejakú bielu stenu a uvedomil som si, že by to mohla byť lavína. Na tomto kurze nám hovorili, ako by sme sa mali v takom prípade správať. Pustil som palice a dal som si šál cez ústa. Potom do mňa čosi narazilo a odhodilo ma. Začal som „zúriť“, lebo som sa nemohol ani pohnúť. Potom si už nepamätám nič“.

Keď ho po spriechodnení cesty neskoro večer viezli do nemocnice, už mu vlastne nič nechýbalo a zostal tam len dva dni na pozorovanie. Jeho veľkým šťastím bolo, že hlavu mal asi len trištvrte metra pod snehom a na ústach mal šál. Lavína ho hodila tak, že za chrbtom mal malý smrek, kde sa medzi vetvami udržalo isté množstvo vzduchu. Nebolo veľmi zima, mrznúť začalo až večer a bol dobre oblečený. Bol dosť vysoko pod cestou, kde vrstva snehu už nebola tak veľká a ubitá ako na dne doliny. No a bol to najmä pes Udo!

Počas ošetrovania chlapca sme sa s Dr. Slávkom rozdelili, lebo vonku začali vyhrabávať ďalšie telá. On odišiel na lavínu, ja som ostal v hoteli a ešte raz po ňom obzeral ďalšie telá, ktoré prinášali už za tmy do hotelovej predsiene. Všetci boli mŕtvi, udusení po mnohých hodinách v lavíne- Keď sa neskoro večer prebili cestou i ratraky, vietor sa utíšil a začalo mrznúť, náčelník Horskej služby prerušil ďalšie hľadanie, lebo nebolo možné vylúčiť ďalšiu lavínu a množstvo prípadných obetí. Ja si pamätám viacero mŕtvych v transportných dekách, v predsieňovej časti hotela, s vetvičkou kosodreviny. Niektorí hovoria, že sa v ten deň našli okrem Berzeho len dvaja. Myslím, že ich bolo viac, hádam traja, či štyria? V nasledujúcich dňoch, ba týždňoch, lavínu prekopávalo aj vojsko a množstvo dobrovoľníkov pozdĺžnymi aj priečnymi zákopmi. A predsa, posledné dve obete sa našli až v máji...”

P. S.: Keď som porovnával určité nezrovnalosti v našich spomienkach na nehodu, žiaľ, nemohol som sa oprieť zo žiadny svoj vlastný záznam o nej. Overil som si však, že v nemocnici bol skutočne týždeň na pozorovaní, ale hlavne ako neobyčajný prípad, s ktorým sa chcelo porozprávať mnoho zdravotníkov. Tomu sa netreba diviť. Utvrdilo ma to však v podozrení, že sa už na svoju pamäť po toľkých rokoch nemôžem celkom spoliehať. Navyše som sa zúčastnil viacerých akcií na lavínach či zachraňovaní podchladených osôb. Zapochyboval som napr., či sme si pri jeho vyhrabávaní len mysleli, že mal lyže na nohách a báli sme sa ich vyťahovať alebo ich lavína hodila do polohy, v ktorej ich popisujem. Berze totiž tvrdí, že si ich v očakávaní nárazu lavíny vypoľ. Mám však živú spomienku (domnienku?), že sme sa divili ako je pritom možné mať nezlomené dolné končatiny. Je však aj možnosť, že si stihol vypnúť len jednu lyžu. To sa mi spätne zdá dosť pravdepodobné. Či to bolo viazanie „kandahar“ alebo nejaké staršie viazanie s otočnou špičkou, si teraz tiež už nie som celkom istý, ale vtedy bolo ešte bežné, najmä u „sviatočných“ lyžiarov. Pripúšťam aj, že ho večer, po spriechodnení cesty, odviezla sanitka, skôr si však myslím, že to bolo až od zastávky stanice električky Popradské Pleso. Vzhľadom na jeho dobrý stav som ho už nesprevádzal a v sanitnom vozidle lekárskej pohotovosti polikliniky v N. Smokovci v takom prípade bol vždy aj lekár. Väčšina z nich však už nežije a zomrel už dávnejšie aj MUDr. Vladimír Slávka, s ktorým sme na lavíne pomáhali. Podotýkam, že sa p. Berze od zverejnenia článku v jan. čísle časopisu Tatry zatiaľ nezval, aby prípadne poopravil moje spomienky, čo som si pred pár dňami overil u vedúcej redaktorky M., 10. 03. 2018.

Další informace:

interview MUDr. Igor Miko a Oto Berze

<https://kamnahory.sk/Hory-ako-zivel/Lavina-v-Mengusovskej-doline-20.1.1974.html>

<https://www.hzs.sk/typy-aktualit/40-rokov-od-jednej-z-najvacsich-lavinovych-tragedii-vo-vysokych-tatrach/>

<http://hzslp.blogspot.de/2014/01/40-rokov-od-jednej-z-najvacsich.html>

<http://www.tatry.cz/cs/ubehlo-40-let-od-nejvetsi-lavinove-tragedie>

<https://snow.cz/clanek/3594-lavinove-nehody-tragedie-na-popradskem-plesu>

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1091682868-osudove-okamziky/403235100081017-popradske-pleso-1974/>

http://www.tvprogram.cz/osudove-okamziky/1850533704?porad_stav=archiv

<https://spis.korzar.sme.sk/c/7073777/smutne-vyrocie-v-tatrach-pred-40-rokmi-zahynulo-v-lavinach-14-ludi.html>

<https://zurnal.pravda.sk/neznama-historia/clanok/305915-v-lavine-nekricte-setrite-si-vzduch-a-sily/>

http://www.tvnoviny.sk/domace/1740793_najtragickejsia-lavina-vysokych-tatier-pochovala-studentov-z-komarna